

JAN KOCHANOWSKI

PIEŚŃ V

Wieczna sromota i nienagrodzona
Szkoda, Polaku! Ziemia spustoszona
Podolska leży, a pohaniec sprosny,
Nad Niestrem siedząc, dzieli łup żalosny!

Niewierny Turczyn psy zapuścił swoje,
Którzy zagnali piękne łanie twoje
Z dziećmi pospołu a nie masz nadzieje,
By kiedy miały nawiedzić swe knieje.

Jedny za Dunaj Turkom zaprzędano,
Drugie do hordy dalekiej zagnano;
Córy szlacheckie (żał się mocny Boże!)
Psom bisurmańskim brzydkie ścielą łoża.

Zbójce (niestety), zbójce nas wojują,
Którzy ani miast, ani wsi budują;
Pod kotarzami tylko w polach siedzą,
A nas nierządne, ach, nierządne, jedzą!

Tak odbieżałe stado więc drapają
Rozbójce wilcy, gdy po woli mają,
Że ani pasterz nad owcami chodzi,
Ani ostrożnych psów za sobą wodzi.

Jakiego serca Turkowi dodamy,
Jesli tak lekkim ludziom nie zdołamy?
Ledwiec nam i tak króla nie podawa;

Kto się przypatrzy, mała nie dostawa.

Zetrzy sen z oczu, a czuj w czas o sobie,
Cny Lachu! Kto wie, jemu czyli tobie
Szczęście chce służyć? A dokąd wyroku
Mars nie uczyni, nie ustępuk kroku!

A teraz k'temu obróć myśli swoje
Jakobyć szkody nieprzyjaciel twoje
Krwią swą nagroził i omył tę zmazę,
Którą dziś niesiesz prze swej ziemi skazę.

Wsiadamy? Czy nas półmiski trzymają?
Biedne półmiski, czego te czekają?
To pan, i jadać na srebrze godniejszy,
Komu żelazny Mars będzie chętniejszy.

Skujmy talerze na talery, skujmy,
A żołnierzowi pieniądze gotujmy!
Inszy to darmo po drogach miotali,
A my nie damy, bychmy w cale trwali?

Dajmy; a naprzód dajmy! Sami siebie
Ku gwałtowniejszej chowajmy potrzebie.
Tarczej niż piersi pierwej nastawiają,
Pozno puklerza przebici macają.

Ciesz się mię ten rym: "Polak mądr po szkodzie":
Lecz jesli prawda i z tego nas zbudzie,
Nową przypowieść Polak sobie kupi,
Że i przed szkodą, i po szkodzie głupi.

1. Określ rodzaj liryki utworu i podaj cytaty potwierdzające takie przyporządkowanie

2. Kim jest adresat pieśni? Uzasadnij swoją odpowiedź przykładami z tekstu.

3. Scharakteryzuj, odwołując się do odpowiednich fragmentów pieśni, kreację podmiotu lirycznego.

4. Wiersz pod względem poruszanej tematyki dzieli się na dwie części. Wskaż je i określ, czego dotyczą

Część	Strofy	Tematyka
Pierwsza		
druga		

5. Wypisz z wiersza przykłady wymienionych form ekspresji.

* ekspresyjne słownictwo	* pytania retoryczne	* powtórzenia	* wykrzyknienia
		<i>Wieczna sromota, Nienagrodzona szkoda, Ziemia spustoszona</i>	
		<i>Skujmy talerze na talery, skujmy, Dajmy; a naprzód dajmy</i>	
		<i>Polaku! Cny Lachu! Nie ustępuj kroku! Pieniądze gotujmy! Dajmy!</i>	
		<i>A my nie damy, bychmy w cale trwali?</i>	

**Uzupełnij tabelkę odpowiednimi określeniami na podstawie
Pieśni V Jana Kochanowskiego**

zbójcecy	pogarda wobec Tatarów
negatywne określenia, ośmieszenie ich koczowniczy tryb życia	ociężali, ospali i gnuśni szlachcice
pozbawieni woli walki, chęci służenia ojczyźnie,	ośmieszani przez Turków i Tatarów,
nieostrożni, bezmyślni, słabi,	Ośmieszanie podstępnych sposobów walki
Ośmieszanie prymitywnych obyczajów	bez honoru.

Charakterystyka Tatarów	Charakterystyka Polaków

Wpisz do tabeli zarzuty formułowane przez poetę pod adresem rodaków.

WADY POLAKÓW	CYTATY
	<i>Zetrzyj sen z oczu, a czuj w czas o sobie</i>
	<i>To pan i jadać na śrebrze godniejszy</i>
	<i>Wsiadamy? Czy nas półmiski trzymają</i>
	<i>Nową przypowieść Polak sobie kupi, że przed szkodą i po szkodzie głupi</i>

Do czego wzywa Kochanowski w drugiej części wiersza? Uzupełnij tabelę.

*czujności *zemsty *gotowości bojowej do czasu rozstrzygnięcia konfliktu
* Płacenia podatków na cele wojenne *większej ofiarności na rzecz państwa

WEZWANIE DO	CYTATY
	<i>Zetrzyj sen z oczu, a czuj w czas o sobie</i>
	<i>Dokąd wyroku/ Mars nie uczyni, nie ustępuj kroku.</i>
	<i>Jako być szkody nieprzyjaciel Twoje/ krwią swą nagrodził i omył tę zmazę</i>
	<i>Skujmy talerze, na talary skujmy. A żołnierzowi pieniądze gotujmy</i>
	<i>Dajmy a naprzód dajmy</i>

Wskaż te zdania odnoszące się do Pieśni o spustoszeniu Podola Jana Kochanowskiego, które są zgodne z treścią tekstu.
Zdania Fałszywe popraw.

1. Tekst nawiązuje do wydarzeń historycznych.	PRAWDA	FAŁSZ
2. Utwór mówi o zwycięstwie Polaków, którzy spustoszyli Podole.	PRAWDA	FAŁSZ
3. W pieśni bardzo pozytywnie mówi się o polskiej szlachcie.	PRAWDA	FAŁSZ
4. Podmiot liryczny przekonuje Polaków, że należy uczyć się na błędach.	PRAWDA	FAŁSZ
5. Tekst jest silnie nacechowany emocjonalnie.	PRAWDA	FAŁSZ
6. Wypowiedź ma charakter patetyczny, jest pełna napomnień i apeli.	PRAWDA	FAŁSZ
7. Utwór wyraża troskę poety o dobro kraju.	PRAWDA	FAŁSZ